Cena 80 hal.

Nowy Dziennik wychodzi codziennie rano, także w poniedziałki.
ADRES redakcyi i administracyi: Kraków ul. Stradom l. 18.
Nr. Telefonu 377; w nocy 389.
Rękopisów nie zwraca się.
KONTO czekowe P. K. O. Nr. 143.193
Rachunek Galicyjskiej Kasy Oszczędności w Krakowie.

Nowy Dziennik

Cena 80 hal.

Prenumerata w Krakowie mies. 20 K. — kwart. 60 K. — z odnoszeniem do domu mies. 25·— kwart. 66 K. —. Na prowincyi mies. 22 K. — kwart. 66 K. Za granicą mies. 24,—, kwartalnie 72 korony.
Cena ogłoszeń. 1 w. pet. 1 str. 1·50 [Mk· 50]. Nadesłane 1 w. pet. 5·— [Mk 5·—] Tekst 1 w. pet. 7. —[Mk. 7.].
Zawiadomienia ślubne i gratulacye K. 30—.

Rok III. Kraków sobota 31 stycznia 1920. Nr. 30

Obywatelstwo.

Warszawa 28 stycznia.

(*Th*) Ekscelencya Głąbiński jest teoretykiem. Jakżeż by to mogło być inaczej? Wszak to profesor uniwersytetu, autor książek naukowych, chociaż o małej zawartości własnych myśli. Gdy mówi z trybuny sejmowej, to mówi jakby z katedry. On wykłada, uczy, a nie dyskutuje. W jakiej kwestyi pierwszorzędnej by nie zabrał głosu, z teoretyzowania nie wypada. Kiedy szło o ustalenie relacyi korony do marki polskiej, to także wówczas ani na chwilkę z teoretyzowania nie wypadł. Kilkakrotnie zabierał głos na komisyi budżetowo-skarbowej, której jest przewodniczącym, i za każdym razem wygłosił teoretyczny wykład, tak bardzo tak czysto teoretyczny, że się z niesłychaną ostrożnością wystrzegał wymienienia cyfry W sprawie relacyi był prawdziwym relatywistą — można powiedzieć tak, albo też inaczej, mogą obie strony mieć racyę, a mogą też obie strony nie mieć racyi. Na język sejmowej polityki przetłómaczone, to znaczy to: można być zagorzałym endekiem i głosować podług dyktatu „dwugroszówki", a można się też czuć na chwilkę posłem małopolskim i stać w obronie żywotnych interesów swoich biednych wyborców i nie dopuścić do ich pokrzywdzenia.

Ot takim on jest teoretykiem.

W sprawie ustawy o obywatelstwie ekscelencya Głąbiński był referentem komisyi konstytucyjnej, mówił w jej imieniu i — teoretyzował; Co to znaczy prawo obywatelskie? To nie jest jakiś stosunek prywatno prawny, to jest stosunek publiczno prawny. Pewnie. Słuszna teorya. W świecie naukowym nazywają takie teoretyczne twierdzenie wywaleniem otwartych drzwi. Bo też niema człowieka na świecie, którby znając tylko pierwsze zasady prawnicze twierdził inaczej. Naturalnie; stosunek jednostki do państwa nie może mieć prywatnego charakteru. Pan Głąbiński jednak nie zadowalnia się tą walną myślą, tem teoretycznem odkryciem, on jeszcze ma w zanadrzu dalsze oryginalne myśli: obywatelstwo nie nadaje tylko praw, ale też nakłada obowiązki, Znowu powszechna zgoda, bo któżby mógł być innego zdania?

Co jednak wynika z tej głębokiej teoryi? Poprostu przekręcenie jasnego pojęcia, używanego w traktacie pokojowym. Tam się postanawia, że ten, który jest „domicilie" na terytoryum polskiem w chwili wejścia w życie tegoż traktatu, staje się automatycznie obywatelem państwa polskiego, o ile nie wykonuje opcyi dla innego państwa — mowa tu naturalnie o dawnych państwach zaborczych, w tym wypadku o Niemczech, — do czego on jednak ma dwuletni okres czasu. Zdaje się, że to jest zupełnie jasnem. »Domicilie« znaczy: zamieszkały. Nic innego, ani też nic ponadto.

Teoretyk, pan profesor Głąbiński jednak tłómaczy inaczej. „Domicilié" tłómaczy on znaczy: stale zamieszkały. Zgoda. Stałym mieszkańcem jest się tam, gdzie się ma swoje mieszkanie, swoją siedzibę, swoją rodzinę, gdzie się wychowuje swoje dzieci, jednem słowem, gdzie się stale żyje, chociaż by się było, np., podróżnikiem, który dociera aż do samego bieguna. To jest takie proste i takie zrozumiałe, że trzeba aż profesora uniwersytetu, ażeby to przeteoretyzował. Miała to carska Rosya wśród swoich policyjnych rekwizytów instytucyę dziwaczną; księgi stałych mieszkańców w królestwie polskiem i księgi stanowe na Litwie i w Białorusi. Nikt ze szanujących się obywateli nie korzystał z tych instytucyi, szczególnie nie z pierwszej, która nie była przymusowa. To też te „księgi stałej ludności" nie cieszyły się zbytnią frekwencyą. Ludzie je zostawiali zupełnie na uboczu i nie starali się o wciąganie swych nazwisk do tych ksiąg. To bowiem żadnych praw, ani żadnych ulg nie nadawało, a było, jak wszystko, co w Rosyi miało styczność z policyą, procedurą połączoną z różnymi kosztami i szykanami.

Oto tę instytucyę policyjną, brzydką i zardzewiałą, wyciąga pan Głąbiński i nadaje prawo obywatelstwa tylko tym, którzy są zapisani do ksiąg stałej ludności. Kto zaś tej procedury nie wykonał, pozostaje obcokrajowcem, choćby się w Polsce urodził, lub tu od wielu lat mieszkał. A jeżeli się przypomina postanowienia traktatu, który bądź co bądź na podstawie uchwały sejmowej i podpisu Naczelnika państwa, stał się obowiązującą ustawą, to teoretyczny profesor wygłasza swoje teorye, że traktat niczego innego nie ma na myśli, jak właśnie to, co on wykłada.

Ale o co właściwie idzie? O rzecz bardzo prostą i — drobną: o jakich 100.000 Żydów, których się w ten niewinny sposób, tą niekrwawą operacyą pozbawia ojczyzny, domu, przynależności państwowej Jeszcze więcej i gorzej. Postanawia odnośna ustawa, że służba wojskowa nadaje prawo obywatelstwa. Wyraźnie: efektywna służba wojskowa. Jeżeli ktoś jednak nie jest zdatny do służby wojskowej, a stawał bezskutecznie do poboru to ten akt woli nie wystarcza do nabycia prawa obywatelstwa. Czy może gdzieś na świecie istnieć tego rodzaju skoszlawiona logika? Żąda się od jednostki spełnienia obowiązku, ona jest do spełnienia obowiązku gotowa, ale czynniki miarodajne orzekają: jesteś do tego niezdolny, nie możemy cię przyjąć, bo byłbyś nam balastem, bo nie jesteś dosyć zdrowym na wymogi tego obowiązku. Czy tutaj akt woli nie staje za czyn? Teorya p. Głąbińskiego twierdzi, że nie.

I tak wychodzi ustawa monstrualna, która krzywdzi niepotrzebnie i niesłusznie sto tysięcy, czy więcej jeszcze Żydów, którzy mają zagwarantowane prawo przynależenia do Polski, a z tego prawa, — biorąc na siebie, względnie już wypełniając wszystkie obowiązki, które z tem prawem są połączone, — pragną korzystać.

Pytamy się: czy to nie jest polityka bardzo a bardzo krótkowzroczna która patrzy tylko na długość nosa, a nie patrzy w dal i zamiast przyciągać sobie ludzi i pozyskać ich zaufanie i przywiązanie, odtrąca ich i nimi poniewiera!

Dookoła problemu bolszewickiego.

O współudział Niemiec w walce z bolszewikami.

WIEDEŃ, PAT. »Mittagspost« donosi z Berna: Londyński »Observer« oświadcza, że mimo silnej opozycyi nie pozostaje nic innego jak albo z Moskwą rokować albo użyć Niemiec do zwalczania bolszewizmu. Wywody »Observer« wywołały w angielskich kołach politycznych silne wrażenie. Panuje tam przekonanie, że tylko Niemcy w związku z Węgrami i ewentualnie z Polską, Czecho-słowacyą, Jugosławią i Rumunią będą mogły postawić taką armię, która będzie mogła walczyć ze skutkiem z armią czerwoną. Jasnem jest, że Niemcy nie uczynią tego bez odszkodowania. Częściowa rewizya pokoju wersalskiego byłaby w takim wypadku nieuniknioną. Sądzą, że możnaby pozyskać Niemcy przeciwko Rosyi sowieckiej, gdyby złożono samę odszkodowania i dostarczono Niemcom surowców. Sądzą też, że Niemcy żądaliby pewnych poprawek terytoryalnych, w szczególności by Górny Śląsk pozostał nadal przy Niemczech.

Lenin zrezygnował z myśli wywołania rewolucyi światowej.

Praga. PAT. Czeskie Biuro pras. donosi z Waszyngtonu, że tamtejszy delegat rosyjskiego rządu sowieckiego Martans oświadczył, iż Lenin zrezygnował z myśli wywołania rewolucyi światowej.

Powszechna mobilizacya proletaryatu rosyjskiego

L Wiedeń (Telefonem) Berliński »Vorwärts« ogłasza iskrowy telegram z Moskwy, według którego Zinowiew miał oświadczyć, iż przygotowaną jest powszechna mobilizacya proletaryatu rosyjskiego celem podjęcia ofenzywy przeciw Polsce i Rumunii.

Radek w Moskwie.

WARSZAWA. PAT. Radio z Moskwy donosi, że znany bolszewik Radek Sobelson wrócił z Berlina do Moskwy dn. 26 stycznia. Podróż przez terytoryum polskie odbył on pod dozorem wojskowym. Dowiadujemy się, że władze polskie zezwoliły na ten przejazz w związku z całokształtem układu Czerwonego Krzyża z bolszewikami o zwrot zakładników, w szczególności od powrotu Radka Sobelsohna uzależniony był powrót arcyb. Roppa, ks. Munkermana i barona Dangla.

Ofenzywa bolszewików.

WIEDEŃ, PAT. »Mittagsztg.« donosi z Berna Agencya Havasa ogłasza szereg telegramów o przebiegu nowej ofenzywy bolszewików. Powiedziane jest w nich: Na wszystkich frontach czerwonej armii toczą się zacięte walki. Na wschód od Kordowa... mieli Łotysze obsadzić pewną liczbę wsi i wielką drogę Petersburg—Rzeżyca, przyczem wpadło w ich ręce kilka ciężkich armat. Łotewskie centrum zbliża się stopniowo do Rygi. Na wschód od Pitswo zmusili Łotysze bolszewików do odwrotu na drodze Dźwińsk—Petersburg.

WIEDEN. PAT. Biuro kor. podaje iskrowo z Moskwy sprawozdanie frontowe z 28 I Na froncie północnym walka ustaje. Na froncie zachodnim walki pod Ruszycą Na froncie południowym pochód w kierunku zachodnim. Pod Perekopem toczą się dalej walki. Na froncie kaukazkim przekroczono po dwudniowych walkach rzekę Manycz 40 wiorst powyżej jej ujścia. Wzięto przytem 5 tysięcy jeńców i wiele łupu. Dalej na wschód odbył się pochód na południe od Manycza. Na froncie wsch. znajdują się wojska czerwone 170 wiorst na wschód od Konska.

WIEDEN. PAT. »Wiener allg. Ztg.« podaje wedle holenderskiego biura prasowego doniesienie urzędu wojennego w Tokio, że bolszewicy atakowali kilkakrotnie w obszarze Sesuri. Ataki te zostały jednak przez Japończyków z łatwością odparte.

Komunikat sztabu general.

Warszawa. PAT. Komunikat sztabu generalnego wojsk polskich z 28 bm. Front litewsko-białoruski. Miejscowe ataki bolszewickie pod Dzisną w rejonie Koszewic odparto biorąc jeńców. Pod Połockiem udatnym wypadem rozbiliśmy posterunek bolszewicki, na wschód od Dźwiny. W akcyi wywiadowczej na odcinku poleskim wzięto jeden karabin maszynowy.

Front wołyński. Wysłany na Białokorewicze wywiad rozbił kompletnie pod tą wsią szwadron kawaleryi bolszewickiej zadając mu ciężkie straty. W utarczce tej wzięto jeńców i 2 karabiny maszynowe.

Rewindykacya ziem polskich na zachodzie. W dniu wczorajszym zajęliśmy na północy miasteczko Gniew. W kierunku północno-zachodnim wojska nasze posuwają się w dalszym ciągu lasami tucholskimi.

Drugi zastępca szefa sztabu gen.
Milczewski pułk

Uchwały konferencyi w Helsingforsie.

LYON. PAT. Radio st. warsz. Jak donoszą z Helsingforsu, podczas wczorajszych obrad odbywającej się tam konferencyi państw nadbałtyckich, postawiony został wniosek, ażeby państwa te zobowiązały się nie zawierać odrębnego pokoju z Rosyą sowiecką przed dopełnieniem ratyfikacyi konwencyi wojskowej, zawartej w Helsingforsie Za wnioskiem głosowali delegaci trzech rządów, które podpisały wzmiankowaną konwencyę wojskową, a mianowicie delegaci Polski, Łotwy i Finlandyi. Przeciwko wnioskowi głosowała delegacya Estonii. Delegacya litewska wstrzymała się od głosowania.

Polska delegacya wystąpiła z propozycyą utworzenia w Rydze komitetu centralnego dla badania sprawy walutowej, celnej, pocztowej i kolejowej w odniesieniu do państw nadbałtyckich. Propozycya została przyjęta.

Następna sesya konferencyi państw nadbałtyckich ma odbyć się wkrótce w Rydze.

PARYŻ. B. K. Agencya Havasa donosi ze Sztokholmu: Konferencya państw bałtyckich i Polski w Helsingforsie przyjęła uchwałę, w której domaga się neutralizacyi morza Bałtyckiego.

Przegląd polityczny.

Konflikt między Lloydem Georgem a Churchillem na tle kwestyi rosyjskiej

Jest rzeczą powszechnie wiadomą, że w stosunku do kwestyi rosyjskiej w łonie gabinetu angielskiego panuje rozbieżność zdań, szczególnie między premierem Lloydem Georgem a ministrem wojny Churchillem. Po ostatniej uchwale Rady najwyższej o zniesieniu blokady Rosyi sowieckiej zatarg między tymi dwoma ministrami angielskimi, stał się całkiem jawny. »British Weekly« organ Lloyda Georga atakuje ostro Churchilla. »Jest publiczną tajemnicą« czytamy w tem piśmie, że od kilku miesięcy popadł premier w konflikt z Churchilem, z powodu zobowiązań Anglii wobec Rosyi. Churchill do pewnego stopnia został zwycięzcą. Pozwolono mu jako ministrowi wojny wydać sto funtów szterlingów i żołnierzy brytyjskich wystawić na niebezpieczeństwo śmierci. Przyszła jednak chwila, gdy naród angielski zażądał, aby położyć kres temu marnowaniu sił.

Dnia 16 bm. wywołał na świecie ogólną sensacyę pesymistyczny komunikat brytyjskiego ministerstwa wojny, donoszący, że w całej Azyi środkowej tli ogień, który w przeciągu 3 miesięcy rozgorzeć może ogromnym płomieniem. Według zdania ministerstwa wojny, należy po czynić przygotowania, czego następstwem będą prawdopodobnie wielkie operacye wojskowe. Dowództwo armii i floty prowadzone przez Churchilla wybrali się do Paryża, zdaje się wcale tam niewezwani. Przyszli jednak za późno. Rada najwyższa uchwaliła już była zniesienie blokady Rosyi.

Lloyd George doniósł za pośrednictwem korespondencyi paryskich »Daily News« do Londynu, że nie wiedział o komunikacie ministerstwa wojny, z którym się nie zgadza.

»British Weekly« przytacza rozmaite argumenty przeciwko wojnie z Rosyą, połączone z atakami na Churchilla, któremu pismo zarzuca, że jest bardzo ambitny i kilkakrotnie popełnił wielkie błędy. Churchil w najważniejszych kwestyach tak dalece sprzeciwia się Lloyd Georgowi, że musi mu wyrazić życzenie, usunięcia go z gabinetu, albo przynajmniej z ministerstwa wojny.

Obudzenie się żydostwa węgierskiego.

Wypadki na Węgrzech nie pozostały bez wpływu na nastrój tamtejszego żydostwa. Panika, która ogarnęła pod koniec rządów Beli Kuna i w pierwszych tygodniach nowego regimeu Żydów węgierskich ustępuje zwolna, a w miejsce jej rozpoczęły się spokojne rozważania położenia, w jakiem się zna lazło obecnie żydostwo węgierskie. Dwa charakterystyczne w tej mierze zjawiska godne są zanotowania. Wielka ilość tych Żydów, którzy w pierwszym strachu sądzili, że swe życie i mienie uratują jedynie przez wyrzeczenie się swego żydostwa i zmianę wyznania, wraca teraz na łono żydostwa. Można jakiekolwiek mieć zdanie o Żydach węgierskich ale powrót tych nowoczesnych maranów musi się powitać z zadowoleniem.

Radością napawać już może zachowanie się wielkiej części inteligencyi żydowskiej na Węgrzech. Wiadomem jest, że 90 proc. produkcyi umysłowej i działalności naukowej na Węgrzech pochodzi od Żydów. »Odradzające się« »chrześcijańskie« Węgry chcą z tej działalności Żydów zrezygnować. Odradzający się Żydzi odpowiadają — założeniem uniwersytetu żydowskiego. Organ uświadomionych Żydów węgierskich »Multee Jövö« (»Przeszłość i przyszłość«) ogłosił przed miesiącem artykuł lekarza żydowskiego w Abonyi dra Hirna, który wzywa, ażeby w odpowiedzi na wykluczenie profesorów żydowskich i zaprowadzenia dla Żydów normy procentowej na uniwersytecie, założyć żydowski fakultet medyczny — przyrodniczy. Odezwa ta znalazła odpowiednie echo wśród Żydów węgierskich, którzy dotychczas zebrali już na ten cel 4 miliony koron. Szpital budapeszteńskiej gminy żydowskiej zostaje odpowiednio przekształconym i zamieniony na klinikę i laboratorium.

Nawet skrajni asymilatorzy węgierscy interesują się żywo tym ruchem. Znany polityk tego obozu Paweł Sandor proponuje, ażeby Żydzi węgierscy zażądali od rządu węgierskiego zwrotu kilkumilionowej kontrybucyi, którą Żydzi zapłacili w r. 1848 a którą to samą cesarz Franciszek Józef przeznaczył na żydowskie cele kulturalne. Suma ta ma służyć jako kapitał zakładowy dla założenia techniki żydowskiej.

I na innych polach życia kulturalnego zauważyć można żywy ruch wśród Żydów węgierskich. Anonimowy Żyd węgierski, przeznaczył niedawno 100.000 koron, jako nagrodę za najlepsze dzieło ilustrowane z historyi żydowskiej i zbiór bajek żydowskich.

Do pełnego uświadomionego życia Żydów węgierskich oczywiście jeszcze daleko. Ale bezsprzecznie nastrój obecny wśród Żydów tych jest zupełnie inny, ani żeli dawniej i potrzeba tylko silnej i sprawnej ręki, któraby Żydów węgierskich zorganizowała na podstawie narodowej, celem odparcia wszystkich ataków antysemickich, obrony praw obywatelskich i uzyskania możności rozwoju narodowego.

Prześladowanie Żydów na Węgrzech.

L. Wiedeń. [Telefonem] »Abend« donosi, że na linii kolejowej Budapeszt-Raab od dłuższego czasu wyciąga się podróżnych żydowskich z wagonów, obrabowuje się ich i aresztuje. We więzieniu w Komorn znajduje się stu tych nieszczęśliwców, których obrabowano ze wszystkiego. Wiele osób zgikło w niewiadomy sposób. »Abend« ostrzega podróżnych żydowskich przed jazdą na tej linii.

Rezultat wyborów na Węgrzech.

L. WIEDEŃ. (Telef.). Całkowity rezultat wyborów do węgierskiego Zgromadzenia narodowego przedstawia się następująco: Wybranych zostało 69 z partyi chrześcijańsko-narodowej 60 małych rolników, 4 demokratów (w tym 3 Żydów), 1 chrześc.-społ i 2 bezpartyjnych. W 27 okręgach odbędą się wybory ściślejsze.

Jak wiadomo węg. partya socyalistycz na nie brała udziału w wyborach.

Wilson wyjeżdża do Kalifornii.

L. Wiedeń. [Telefonem] Waszyngtoński korespondent »Niewe Courant« donosi, że prezydent Wilson postanowił wyjechać do Kalifornii celem zupełnego wyleczenia się.

Clemenceau do Egiptu.

WIEDEŃ. PAT. Biuro kor. donosi z Paryża: Clemenceau zakupił miejsce na parowcu »Lotus« celem podróży do Egiptu. Podróż nastąpi dnia 3 lutego.

Rada Ligi narodów.

Wiedeń. PAT. Biuro Kor. donosi wedle »Sun« z Waszyngtonu, że najbliższe posiedzenie rady Ligi narodów odbędzie się w Londynie dnia 10 lutego. Ma być utworzony stały międzynarodowy trybunał.

Przesilenie w gabinecie angielskim.

WIEDEŃ, PAT. Biuro kor. donosi za »Deutsche allg. Zeitung« z Hagi, że Lloyd George stara się usilnie zapobiedz wystąpieniu Barnesa z rządu. Przez ustąpienie jego dozoznałby angielski gabinet koalicyjny silnego osłabienia, ponieważ opozycya partyi robotniczej przyczyniłaby w takim razie ostrzejsze formy. (Min. Barnes podał się już do dymisyi. — Red.)

Rozruchy w Bombaju.

MOSKWA. PAT. Radio krakowskie. Strajkujący robotnicy wywołali w Bombaju dnia 24 stycznia rozruchy. Tłum ograbił magazyny, a interwieniująca policyę i wojsko obsypał gradem kamieni. Wojsko dało salwę. Strajkujący mają rannych i zabitych.

Dymisya tureckiego ministra wojny.

Genewa. [Tel. wł.] Z Konstantynopola donoszą: Z powodu doniesienia gen. Milnera o kilkakrotnem przekroczeniu przepisów wykonawczych zawieszenia broni, wystosowali komisarze koalicyi w Konstantynopolu do rządu otomańskiego notę, w której występują przeciw ministrowi wojny gen. Dżemal Paszy i szefowi jego sztabu. Na skutek tej noty, obaj ci generałowie podali się do dymisyi. (Obecny min. wojny Dżemal pasza nie jest identyczny z Dżemalem paszą b. komendantem wojsk tureckich w Palestynie, znanym ze swych tyrańskich rządów [P. R.]

Wilhelm zostanie zasądzony in contumaciam.

WIEDEŃ. PAT. Biuro kor. donosi z Londynu: W oficyalnych kołach londyńskich istnieje zamiar niewywierania żadnego nacisku gospodarczego na Holandyę w sprawie wydania byłego cesarza niemieckiego. Mimo postanowić zasądzenie byłego cesarza in contumaciam.

Szczegóły putschu monarchistycznego w Berlinie.

Berlin (Tel. wł.) Niezależni socyaliści publikują szczegóły przygotowanego na 27 bm. putschu monarchistycznego. Grupa kilkuset monarchistycznych oficerów miała w nocy z 26 na 27 b. m obsadzić budynki rządowe, b. pałac królewski i obalić rząd. W ten sposób mieli oni dać sygnał monarchistycznej części ludności do ogólnego powstania, które miało w końcu przybrać takie rozmiary, że wojsko i policya byłyby się przyłączyły, a rząd nie byłoy w stanie stawić żadnego oporu.

Jak już donieśliśmy, putsch ten się nie udał, gdyż rząd zawczasu dowiedział się o tych planach i zmobilizował całą stojącą mu do dyspozycyi siłę zbrojną.

Sytnacya gospodarcza w Austryi.

L. WIEDEŃ. (Telef) Na dzisiejszem posiedzeniu komisyi budżetowej Zgromadzenia Narodowego wygłosił sekretarz stanu Reisch expose o sytuacyi finansowej Austryi. Wywodził on, że otrzymanie zagranicznych kredytów jest jedynym środkiem utrzymania Austryi. Proponuje on założenie własnego banku emisyjnego. Obecny stan rokowań co do otrzymania kredytów z zagranicznych nie jest niekorzystnym. Stany Zjednoczone już okazały się skłonne do udzielenia kredyta, a te wpływ nie korzystnie na decyzyę Anglii i Francyi w tej sprawie. Wolny handel dewizami nie może jeszcze być dozwolonym.

L. WIEDEŃ. (Telef) Dziś udało się kilku referentów urzędowych do Pragi celem prowadzenia dalszych rokowań w sprawie traktatu kompenzacyjnego z Czecho Słowacyą. Traktat kompenzacyjny z Węgrami został dzisiaj podpisany.

Statut dla wschodniej Małopolski ma wejść w życie?

LWÓW. »Hromadska Dumka« donosi: W ruskich kołach politycznych w Wiedniu krąży pogłoska, że niebawem ma wejść w życie »Statut dla wschodniej Małopolski«. Wprowadzenie statutu ma być wstępem do pacyfikacyi Europy wschodniej.

Układu z Petlurą nie zawarto.

WARSZAWA. (Tel. wł.). Wydział prasowy ministeryum spraw zagranicznych komunikuje, iż informacye »Gazety warszawskiej« z dn. 25 b. m. o rzekomych układach politycznych i gospodarczych z atamanem Petlurą całkowicie nie odpowiadają rzeczywistości.

Połączenie telefoniczne z Warszawą było przerwane, wobec czego nie otrzymaliśmy stamtąd ani własnych wiadomości telefonicznych ani depesz PATa.

Raport Morgenthau.

NOWY JORK. PAT. Dnia 19 stycznia ogłoszony został raport senatora Morgenthaua. Stwierdza on, że pogromów w Polsce nie było mówi natomiast o ekscesach i wylicza 8 wypadków: w Kielcach, we Lwowie, w Pińsku, Lidzie, Wilnie, Kolbussowej, Częstochowie i Mińsku. Liczba ofiar w całej Polsce w burzliwym okresie pierwszych miesięcy i przeważnie na terenach operacyi wojennych, nie przenosi 280 osób. Niektóre stronnictwa polskie nawołują do bojkotu Żydów. Senator Morgenthau wierzy jednak, że silne i demokratyczne państwo polskie załatwi pomyślnie sprawę stosunków polsko żydowskich.

Mowa posła Grünbauma w sprawie senatu.

Na ostatniem posiedzeniu sejmowej komisyi konstytucyjnej w dyskusyi nad ustawą o senacie zabrał również głos poseł Grünbaum, który wypowiedział się za systemem jednoizbowym a wystąpił bardzo ostro przeciw utworzenia senatu lub t. p. surrogatu drugiej Izby.

Przed rokiem — wywodził mówca — mówiono w Sejmie o konieczności utworzenia instytucyi któraby się zajęła korrektywą uchwał Sejmu. Proponowano referendum, chciano mianowicie umożliwić ludowi inicyatywę w tworzeniu prawodawstwa.

Jeśli zaś mówiono jeszcze o jednej instytucyi, to miała nią być »Straż prawa«, jako ciało doradcze Naczelnika Państwa. Dziś zaś mówi się już całkiem głośno i otwarcie o konieczności systemu dwuizbowości, o senacie z bardzo szeroką kompetencyą. Wedle tego, co nam tu przedstawił referent komisyi, senat będzie bezsprzecznie dążył do rozszerzenia zakresa swej kompetencyi a tem samem popadnie w coraz ostrzejsze konflikty z Sejmem, co chyba państwu korzyści nie przysporzy.

»Rozwaga« lub »fachowość« również nie usprawiedliwiają konieczności »dwuizbowości« gdyż wystarczy dla »rozwagi« nie przystępować bezpośrednio po drugiem czytaniu jakiegoś projektu ustawy do trzeciego czytania a kwestyę »fachowości« należy rozwiązać przez powołanie do życia komisyi złożonych z fachowców z których zdaniem posłowie się będą musieli liczyć.

Tu jednak wchodzi w grę co innego. Chce się zapewnić i wzmocnić wpływ konserwatywnych i wstecznych żywiołów w państwie i dać im możność wpływania na rozwój gospodarczych i politycznych stosunków w kraju.

Historya uczy, że podobne instytucye jak senat, nigdy nie potrafiły postępować z duchem czasu i stale tylko przysparzały szkody ludowi. Senat nie dopuszczał zwykle do przeprowadzenia reform i stale dawał powód do gwałtownych przewrotów.

Najgłówniejszem zadaniem konstytucyi jest umożliwienie spokojnego rozwoju i usunięcie wszelkich przyczyn ewentualnych przewrotów.

Jako jedyny przedstawiciel mniejszości narodowej powinienbym właściwie głosować za utworzeniem jakiejś apelacyjnej instancyi, któraby rewidowała uchwały sejmu rozpatrywała je, ewentualnie łagodziła ustawy skierowane wyłącznie przeciw Żydom, a uchwalane, jak sądzę, pod wpływem chwilowego antysemickiego nastroju.

Panom, może wiadomo, że w Rosyi dopiero rada koronna uratowała ludność żydowską przed przymusowym spoczynkiem niedzielnym; możeby i w Polsce coś podobnego miało miejsce, gdyby istniała druga instancya. (Głos: nie róbcie sobie czczych iluzyi!)

Ja osobiście nie czynię sobie żadnych iluzyi. W szczególności nie mogę się niczego spodziewać po wysłuchaniu wypowiedzianego w tej Izbie zdania, że nawet gdyby Polska była państwem narodowościowem, senat zająłby się zapewnieniem narodowości polskiej panowania a więc nie jedynie dominującego stanowiska. Dziwne jest że historya jeszcze wiele ludzi niczego dotąd nie nauczyła; ba twierdzi nawet poseł Rataj, że nawet gdyby Polska była w położeniu Czecho-Słowacyi, senat byłby koniecznym.

Rozumiałbym jeszcze, gdyby senat miał być reprezentatywnem ciałem wszystkich narodowości żyjących w kraju, niejako federatywną instytucyą. W komisyi jednak się o tem milczy.

Specyalnie zastrzegłbym się przeciw składowi osobistemu senatu, w którym profesorowie i duchowieństwo miałoby przewa-żający wpływ.

Pozostawiając kwestyę reprezentacyi katolickiego duchowieństwa decyzyi moich katolickich kolegów, muszę się wypowiedzieć przeciw specyalnemu zastępstwu duchowieństwa w senacie w ogólności. Jeśli autorowie ustawy o senacie i jego obrońcy sądzą, że potrafią społeczeństwu żydowskiemu narzucić reprezentacyę duchowną by móc tę okoliczność wykorzystać przeciw postulatom żydowskiego narodu, to mogę ich zapewnić, że tylko pogłębią przepaść między społeczeństwem żydowskiem a żydowskiem duchowieństwem. Naród żydowski w Polsce na to się nie zgodzi.

Uchwały komisyi konstytucyjnej.

WARSZAWA. PAT. Na posiedzeniu komisyi konstytucyjnej w obecności podsekretarza stanu Dra Wróblewskiego, w głosowaniu nad sprawą wprowadzenia senatu wnioski posłów Niedziałkowskiego i Poniatowskiego, żądające jednoizbowości, odrzucono. Pos. Poniatowski zgłosił votum mniejszości. Ustalono nazwę Senat i przyjęto podług projektu rządowego, że Senat winien zwracać Sejmowi przekazane mu projekty ustaw ze swą opinią najpóźniej do dni 60 Pos. Rataj jako votum mniejszości zgłasza termin 30 dniowy. Uchwalono, że powtórna uchwała Sejmu, dotyczająca ewentualne zmiany proponowane przez Senat, zwykłą większością głosów jest ostateczną. Wnioski żądające większości kwalifikowanej upadły. Ustalono, że Senat składa się z 70 członków wybranych przez Sejm z poza Sejmu następnie po jednym przedstawicielu z każdego województwa i po jednym przedstawicielu z 6 większych miast: Warszawy, Lwowa, Krakowa, Poznania, Łodzi i Wilna, ogółem 24, 5 przedstawicieli episkopatu katolickiego, 3 przedstawicieli wyznań innych, 13 przedstawicieli wyższych uczelni, prezesa sądu najwyższego i prezesa trybunału administracyjnego.

Pos. Rataj zgłosił wniosek dotyczący składu Senatu jako projekt mniejszości. Senatorzy są wybierani na czas trwania Sejmu.

Z Palestyny.

Nowe miasto ogrodowe.

PP. Szajnkin i Fogelzon opracowują teraz plan założenia wielkiego miasta żydowskiego na obszarach położonych obok kolonii Riszon—Lecyon. P. Szajnkin udaje się w tej sprawie w najbliższych dniach do Ameryki, gdzie nawiąże stosunki z tamtejszymi kapitalistami. Twierdzi on, iż za 10 lat cały plan będzie już w zupełności zrealizowany.

M. Jofe w Palestynie.

»Haarec« donosi, że znany działacz syoński na Litwie Leib Jofe przybył dnia 14 grudnia u. r. do Palestyny.

Pracownicy kolejowi

Ilość kwalifikowanych i niekwalifikowanych robotników zajętych przy kolejach palestyńskich wynosi obecnie 450 osób. Na stacyi węzłowej El Kantara zajętych jest 150 Żydów, maszynistów i wyższych urzędników.

Reorganizacya chaluki.

»Waad Hacirim« przystąpił do reorganizacyi chaluki i oparcia jej pracy filantropijnej na zasadach bardziej racyonalnych. W tym celu postanowił przeprowadzić centralizacyę wszystkich oddziałów chaluki i ustanowić jedną naczelną instytucyę kierowniczą. Wszystkie oddziały przekazały już swe funkcye »Waad Hacirim«. Opiera się tylko oddział polski. Wobec tego postanowiono nie udzielać wsparć członkom tego oddziału.

Seminaryum nauczycielskie.

Bathamidrasz »Doresej Cyon« założył seminaryum dla swoich dorosłych wychowanków. Do seminaryum tego przyjęto jedynie Żydów sfardyjskich, bucharskich i jerozolimskich, aszkenazyjskich natomiast nie przyjęto z powodu klątwy rzuconej przez rabinat aszkenazyjski.

Konskrypcya ludności żydowskiej.

Magistrat jerozolimski postanowił przeprowadzić nową konskrypcyę mieszkańców żydowskich. Ma ona doniosłe znaczenie, gdyż dotychczas zwykło się uważać ludność żydowską za szóstą lub siódmą część ogółu ludności, podczas gdy w rzeczywistości stanowi ona piątą lub czwartą część. Postanowiono w tym celu ustanowić osobnych urzędników konskrypcyjnych.

Nowa linia kolejowa.

Władze zajmują się ostatnio wypracowaniem planu nowych linii kolejowych, a przedewszystkiem wybudowania wązkotorowej linii kolejowej łączącej Safed i Akkę i dochodzący do kolonii Rosz—Pinah w Galilei.

Od Wydawnictwa.

Skutkiem reorganizacyi technicznej, połączonej z przeniesieniem naszego pisma do nowej drukarni i wdrożenia ostatecznych przygotowań do wydawania go o zwiększonej objętości już w najbliższych dniach, nie jesteśmy w możności wydać jutrzejszego numeru, tak że najbliższy numer „N. Dz“ wyjdzie w niedzielę o zwykłej porze.

Czytelników naszych, którzy dotychczas okazywali nam tyle przywiązania i gorącego poparcia, prosimy o wyrozumiałość dla obecnych niedomagań technicznych naszego pisma, przyczem zapewniamy, iż dołożymy najusilniejszych starań, by »Nowy Dziennik« w nowej drukarni czynił zadość wszelkim wymaganiom tak pod względem informacyjnym, jak też i technicznym.

KRONIKA.

Kraków, 30 stycznia.

Przedłużenie wstrzymania ruchu kolejowego. Jak się dowiadujemy, zamierzona jest przedłużenie wstrzymania ruchu osobowego o dalszych dwa tygodnie tj. do 12 lutego.

Mąkę białą amerykańską wydadzą konsumy i sklepy rejonowe od środy 4 lutego br. po 25 dk na osobę w cenie po 5 kor. za 1 kg. za odłączeniem 63 odcinka legitymacyi zbiorowej.

Urząd walki z lichwą i spekulacyą widzi się zniewolony wobec mnożących się zażaleń na odmowę przyjmowania zapłat w markach polskich motywowaną przez interesowanych nieświadomością ogłoszenia ustawy dotyczącej przymusowego kursu marek, uwagę P. T. Publiczności, że dotycząca ustawa **już ogłoszona została** urzędownie, już obowiązuje i każde wykroczeniem przeciw jej postanowieniom **już** obecnie podlega ukaraniu. Przestrzega się zatem przed postępowaniem wbrew jej przepisom.

Katastrofa węglowa. Magistrat podaje do wiadomości, że dnia 29 bm. nadeszło do Krakowa na opał domowy tylko 2 wagony węgla, które przydzielono dla szpitali i szkół miejskich.

Pożyczka na cele aprowizacyi miasta. Dnia 28 bm. odbyło się posiedzenie Sekcyi II. i III. pod przewodnictwem prezydenta m. Sarego, na którem uchwalono w myśl uchwały Rady m. z 22 listopada 1919 — zaciągnąć pożyczkę w kwocie 16 milionów koron w galicyjskim miejskim wojennym zakładzie kredytowym w Krakowie, na cele aprowizacyi miasta, załatwiono kilka spraw emerytalnych oraz budżet na rok 1920 Dział I. i VIII.

Opłaty na telegramy i telefony. W uzupełnieniu zamieszczonego wczoraj rozp. min. poczt i telegr., podajemy rozporządzenie co do opłat telegr. i telefonicznych: Opłaty za telegramy zagran., wyrażone w dotychczasowej taryfie według stosunku 1 mk. — 1 kor. 50 h. będą pobierane tylko według taryfy markowej w markach lub koronach według ustawowego stosunku wymiany. Taryfa markowa obowiązująca od 1 lutego, odnosi się także do opłat za abonamenty telefoniczne oraz za skrócone adresy telegraficzne. Różnice stąd powstałe między opłatami już wniesionemi a nowo ustanowionemi za czas od 1 luty 1920, winny być dodatkowo wpłacone. Interesowanym osobom wolno jednak do końca lutego br. wypowiedzieć abonament telefoniczny, względnie korzystanie ze skróconych adresów telegraficznych; w takim razie będą im zwrócone opłaty wniesione za czas od 1 marca 1920 r. Na obszarach plebiscytowych Śląska Cieszyńskiego utrzymuje się w mocy dotychczasowe taryfy koronowe.

Przystanek kolejowy w Podgórzu. Wskutek starań prezydyum miasta Dyrekcya kolei państwowych zarządziła z ważnością od 20 bm. jednominutowy postój na przystanku [osobowym] Podgórze—Miasto przy pociągach pospiesznych Nr. 6101 i 6102 na linii Kraków—Zakopane.

Korowód Maryonetek z kabaretem i zabawą taneczną, z powodu nagłej choroby wykonawców **nie odbędzie się** w sobotę 31 bm. Zaproszenia zatrzymują ważność — a dzień w którym odbędzie się korowód wraz z zabawą taneczną poda „Nowy Dziennik“ w jednym z najbliższych numerów.

Z „Bagateli“. „Miss Hobbs“ Jerome Jerome'a, której premiera tak silne wczoraj wywarła wrażenie, powtórzoną będzie dzisiaj i w sobotę wieczorem poczem dopiero w poniedziałek. W sobotę popołudniu wystąpi p. Zofia Rogoszówna (widowisko dla dzieci) niedzielne zaś popołudnie wypełni arcywesoła farsa „Czy jest co do oclenia“.

Przedstawienie dla dzieci i młodzieży w „Bagateli“ odbędzie się w sobotę 31 bm. o godzinie 4-tej popoł. Zajmujący program obejmie utwory p. Zofii Rogoszówny, obrazki plastyczne uczennic szkoły rytmicznej p. Maryi Wernickiej, wesołe wierszyki w interpretacyi p. p. Mareckiego i Trojanowskiego, oraz nowe ciekawe sztuczki magiczne które zaprezentuje p. Wnęk. Przedstawienie zakończy obrazek sceniczny z życia dorastającej młodzieży szkolnej pt. „Lorenzo i Jessyka“.

Poranki artystyczne w „Bagateli“. W najbliższą niedzielę (1 lutego) odbędzie się w „Bagateli“ ciekawy ze wszech miar poranek artystyczny poświęcony „Sławie oręża polskiego w poezyi naszej“. Prelegentem będzie prof. dr. Józef Flach, a wykonawcami dr. Br. Feller (recytator), prof. Adam Ludwig artysta śpiewak a wreszcie kompozytor prof. Michał Swierzyński, który zasiądzie do fortepianu jako ilustrator muzyczny produkcyi. Początek poranku naznaczono na godzinę ½12 w poł. koniec na godz. 1 szą. Bilety odpowiednio zniżone nabywać można przy kasie.

Operetka w Nowościach. Nową sensacyę w niedzielnem przedstawieniu popoł. będzie występ znakomitych tancerzy Nadeżdiny i Neliego w operetce „Wice małżonek“. W niedzielę wieczór partyę wesołej wdówki kreować będzie p. B. Krajewska, która śpiewała ją z wielkiem powodzeniem w Poznaniu i we Lwowie.

Ignacy Friedmann jeden z najsławniejszych pianistów doby współczesnej wystąpi w przejeździe ze Sztokholmu do Szwajcaryi z jedynym koncertem w Krakowie, Lwowie, Warszawie i Łodzi. Koncert krakowski odbędzie się w niedzielę dnia 22 lutego br.

Poranek Hektora Berlioza odbędzie się w najbliższą niedzielę tj. dnia 1 lutego br. w sali Tow. Lekarskiego. Prelegentem będzie Dr. Józef Reiss; w części ilustracyjnej wystąpi zaś: Stanisław Abłamowicz-Meyerowa i St. Lipski. Bilety są do nabycia u J. Rudnickiego, linia A—B.

Dziewiąty wieczór kameralny ze współudziałem p. Lili Dobrzańskiej, art. op. St. Tarnawskiego oraz zespołu kwinterowego odbędzie się w piątek d. 30 bm. w salach instytutu muzycznego.

Popis Żyd. Tow. Gimnastycznego odbędzie się 1 lutego br. w teatrze „Nowości“ o g. 11-tej przedpoł. z bardzo urozmaiconym programem.

Towarzystwo „Nadzieja“. Onegdaj odbyło się Walne Zgromadzenie Towarzystwa, na którem wybrano Zarząd główny na rok 1920. Skład zarządu stanowią: Prezes: Dr. Jan Landau, zastępcy: poseł Thon i Dr. Adolf Gumprich, Sekretarz główny: Dr. Hilfstein, zastępca Karol Lustbader, skarbnik: Dyr. Feliks Fromowicz. Członkowie: Panie Blochowa; Judkiewiczowa i Dr. Marceli Birnbaum. — Uchwalono w sezonie bieżącym rozpocząć na nowo przerwaną przez czas wojny działalność i w tym celu Stowarzyszenie zwróci się do społeczeństwa z prośbą o poparcie celów Towarzystwa przez udzielenie wydatnej pomocy materyalnej — Spodziewać się należy, że społeczeństwo udzieli tego poparcia, gdyż jest to jedyne stowarzyszenie żydowskie, które utrzymuje lecznicę dla gruźliczo chorej, uczącej się młodzieży żyd. szkół średnich i wyższych Małopolski. — Członkowie założyciele płacą jednorazowo 500 K, członkowie wspierający 50 K rocznie, a członkowie zwyczajni 24 K rocznie. Wszelkie datki przyjmuje skarbnik p. dyrektor Fromowicz w Wied. Banku Związkowym.

Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie Towarzystwa Rygorozantów odbędzie się w niedzielę dn. 8 bm. o g. 3 pop. w sali Stow. „Solidarność“ przy ul. Zielonej 10. II. p. z nast. porz. dziennym: 1) kupno gruntu pod dom akademicki, 2) uzupełnienie Wydziału, 3) kuchnia akademicka, 4) akcya na rzecz Tow „Nadzieja“, 5) wnioski i interpelacye.

Komitet lokalny „Pomocy Żydów Polskich“ ukonstytuował się dnia 28 stycznia w Podgórzu, z dniem 3 lutego br. rozpocznie swoje funkcye w lokalu Gminy isr. w Podgórzu przy ul. Józefińskiej 5.

Mordercy bł. p. Grünfelda staną we wtorek 3 lutego przed wojskow. sądem doraźnym przeciw Mensowi, Onimichowskiemu i Antoniemu Klusce, druga przed cywilnym sądem doraźnym przeciw Władysławowi Dębskiemu, Józefowi Klusce, Stanisławowi Traczowi, Helenie Kapusta i kochance zbiegłego Lalika, Zofii Susul. O ile do dnia 3 lutego schwytani zostaną zbiegli mordercy Lalik, Glassman i Nowak, staną oni równocześnie przed sądem doraźnym.

Usiłowane samobójstwo bandyty. Wczoraj rano przed celą więzienną sądu okręgowego, w której umieszczony jest jeden z zabójców bł. p. Grünfelda, Władysław Dębski, usłyszał strażnik jakieś charczenie, a wkrótce potem jak gdyby łkanie przedśmiertne. Strażnik pobiegł do okna i spostrzegł, że u kraty więziennej wisiał powieszony na rzemieniu bandyta Dębski. Strażnik przeciął rzemień, a lekarzowi więziennemu po kilkugodzinnych zabiegach udało się przywrócić bandytę do przytomności.

Sądy doraźne w Krakowie. Dziś rozpocznie się przed sądem doraźnym rozprawa przeciw Janowi Czule i dwom towarzyszom, wspólnikom rozstrzelanego przed kilku tygodniami bandyty Farnausa za napad bandycki na dom gospodyni Królowej w Stryjowie pod Branicami. — W piątek 6 lutego odbędzie się przed sądem doraźnym rozprawa przeciw Dawidowi Federowi, oskarżonemu o współudział w napedzie rabunkowym w powiecie krakowskim.

Przy sposobności odwiedzin skradła 20 letnia Netta Minkowska z Kongresówki swej przyjaciółce Ernie Spitzberg w Białej walizę z garderobą wartości 15 tys. K, poczem zbiegła do Krakowa, gdzie ją aresztowano. Część skradzionych rzeczy odebrano.

Do składu krawieckiego Karola Meczarowskiego włamano się ubiegłej nocy i skradziono mu ubranie męskie i damskie, wartości 40.000 K,

Kroclowa kradzież. Doniesiono do policyi krakowskiej, że w Bielsku włamano się do pałacu Larischa i skredziono 17 tys. koron gotówką oraz wielką ilość starożytnej biżuteryi, wśród nich kolię z brylantami i szmaragdami wartości kilkadziesiąt tysięcy koron.

Aresztowanie złodziei tytoniu. Jak swego czasu donosiliśmy, dopuszczono się w kwietniu u. r. włamania do wojskowego okręgowego urzędu gospodarczego przy ul. Bosackiej i skradziono wyroby tytoniowe wartości około 40.000 K, licząc wedle ówczesnych maksymalnych cen, zniżonych dla wojskowości. W tymsamym czasie skradziono z wagonu na dworcu obok tego magazynu tytoń wartość 12 tys. K. Dopiero wczoraj udało się policyi łącznie z wojskowością wykryć sprawców włamania. Aresztowani zostali Jan Okrutnik l. 31, Tadeusz Myszkowski l. 30 Józef Nowak l. 28, wszyscy rzeźnicy, oraz Stan. Fojtucha l. 25 kuśnierz z Żywca i Maryan Zimmer, jeden ze sprawców wyjechał przed kilku dniami z Krakowa, wskutek czego nie mogło nastąpić jego aresztowanie. Wspomniani służyli w czasie kradzieży przy wojsku i będą odpowiadać przed sądem wojskowym. Ponadto aresztowano za paserstwo M. Wiernickiego, kelnera z restauracyi Frimla przy ulicy Lubicz, który od złodziei nabył tytoń.

Nie chciał przyjąć marek. Jan Oborski doniósł na policyę, że właściciel mleczarni przy ul. Lubicz Leon Zachora odmówił mu przyjęcia marek polskich wedle urzędowej relacyi, a chciał przyjąć marki tylko wedle własnej relacyi.: Korona równa się marce. Zachara zostanie za to pociągnięty do odpowiedzialności.

50 litrów wódki odebrał od złodziei posterunek policyi państwowej w Będzinie.

Włamanie do piwnicy. Ubiegłej nocy niewyśledzeni sprawcy włamali się do piwnicy dyrektora gimnazyum Mikołaja Mazanowskiego przy ul. Retoryka 5 i skradli mu 2 cetnary metryczne ziemniaków, oraz inne prowianty.

KOMUNIKATY.

„Haszachar“. Dzisiaj w piątek o g. 7 i pół wiecz. odczyt p. Fischlowica n. t. „Problem imigracyi żyd.“.

REPERTUAR TEATRU IM. J. SŁOWACKIEGO.
Piątek „Sędziowie“, „Elektra“.
Sobota „Rosmersholm“.

REPERTUAR TEATRU M. POWSZECHNEGO.
Piątek „Ewa“.
Sobota „Ewa“.

REPERTUAR TEATRU „BAGATELA“
Piątek „Miss Hobbs“.
Sobota pop. Przedstawienie dla dzieci.
wiecz. „Miss Hobbs“.

REPERTUAR OPERETKI w „NOWOŚCIACH“
Piątek „Rozwódka“.
Sobota „Rozwódka“.

REPERTUAR TEATRU ŻYDOWSKIEGO.
Sobota „Bóg zemsty“.

Z okazyi zaręczyn naszej kuzynki Róży Ebertówney z Błażowej z p. Mojżeszem Kornem z Rzeszowa serd. gratulują siostry Breitówne.

Z okazyi zaręczyn p. Mojżesza Kalfusa z p. Lotti Rosnem serd. gratuluje siostra i szwagier Drängerowie.

Z okazyi zaręczyn mojego przyjaciela p. Edwarda Schwimmera z Limanowej z p. Delą Pomeranzówną z Łącka serd. gratuluje Herman Braunfeld z Nowego Sącza.

Z okazyi zaręczyn mego kolegi p. Wilhelma Beima z Frysztaku z p. Gustą Fellermann z Krakowa serd. gratuluje Henryk Skin z Lublina

Z kraju.

Nowy pobór roczników 1897—1901 rozpisany został na czas od 15 lutego do 15 marca w Łodzi.

W sprawie daru nar. dla Naczelnika Państwa wydał rabin łódzki Eliezer Fraistman do ludności żydowskiej odezwę, w której nawołuje do współdziałania w akcyi uczczenia Naczelnika Państwa przez ofiarowanie mu daru narodowego.

W sprawie obrotu przekazowego. Warszawa. PAT. »Monitor polski« ogłasza rozporządzenie ministra poczt i telegrafów w przedmiocie wprowadzenia obrotu przekazowego w walucie markowej w całej Polsce z dniem 1 lutego do 1000 marek polskich na wszystkich ziemiach Rzpltej z wyjątkiem Śląska cieszyńskiego i ziem wschodnich. W Małopolsce i byłej okupacyi austryackiej dopuszczona jest wpłata w koronach w ustawowym stosunku przeliczenia na marki, zaś wypłata w koronach następuje tylko w braku marek. Opłata przekazu pozostaje jak dotychczas.

W sprawie organizacyi emigracyi do Ameryki. Wkrótce ma przybyć do Polski z inicyatywy org. »Ha hcas t orchim« w Ameryce komisya celem przygotowania emigracyi tych osób, które posiadają krewnych w Ameryce i chcą się tam udać w najbliższej przyszłości.

Grodzisko. Dnia 18 bm. o 5 wiecz. urządziliśmy w tas m miasteczku we wielkiej Synagodze uroczysty wieczór żałobny ku czci błp. Adolfa Standa na którym przemawiali pp. członkowie Jakób Beiler, Melle h G ttlieb. E ule—Rachmim od śpiewał p Elias Beiler. Czysty dochód został odesłany do Centrali Z. F. N. w Krakowie.

Morderstwo dwojga osób koło Rohatyna. W nocy z 14 na 15 bm. we wsi Podmichajłowicach pow. Rohatyn, nieznani sprawcy w mieszkaniu Charlotty Nagelbergerowej, której mąż bawi w Ameryce, udusili ją s nurkiem od bucików, zaś córkę jej Salcię lat 8, wrzucili do 5 metrów głębokiej studni, gdzie utonęła. Następnie nic nie zrabowawszy, zamknęli drzwi na klucz, który zabrali ze sobą. Śledztwo w tej sprawie prowadzi policya lwowska.

Ze świata.

Mereżkowski o kwestyi żydowskiej w Rosyi. Bawiący w Mińsku znany poeta rosyjski Mereżkowski oświadczył w rozmowie z współpracownikiem gazety rosyjskiej »Miński Kurier« odnośnie do sprawy żydowskiej, że specyalnej »żydowskiej przewagi« w Rosyi sowieckiej nie zauważył natomiast w masach ludowych jest nastrój pogromowy, chociaż nie spostrzegł objawów masowego antysemityzmu. Na zapytanie, czy uważa za możliwe, że przy likwidacyi bolszewizmu ciemne masy w nieustalonym gniewie zaczą się, jak wielu przewiduje, na Żydów, p. Mereżkowski odrzekł: »uważam za możliwe«.

Międzynarodowy kongres intelektualistów zwołują na pierwszą połowę b. r. do Berna literaci francuscy i kierujący członkowie grupy »Clarté« Romain Rolland, Henry Barbusse i George Duhamel, ogłaszają równocześnie w »Humanité« apel do uczonych, artystów, filozofów i pisarzy do wzięcia udziału w kongresie, celem założenia międzynarodowej Ligi intelektualistów.

Zmniejszenie się narodzin w Wiedniu. L. WIEDEŃ. (Telef.) Według urzędowej statystyki liczba wypadków śmierci we Wiedniu przewyższa o połowę liczbę urodzin. Na prowincyi liczba urodzin wzrosła o 100 proc. We Wiedniu masy, zdaje się, to czynienia ze strajków kobiet, a to z powodu stosunków żywnościowych i opałowych.

Cena jednego biletu tramwajowego we Wiedniu wynosić będzie od przyszłego tygodnia 2 kor.

Dział gospodarczy.

Marki niemieckie w Polsce. W »Gazecie Warszawskiej« czytamy:

Ze względu na wielką ilość marek niemieckich na obszarze b. świeżo terytoryach i wybitną tendencyę zwyżkowa marki polskiej w stosunku do marki niemieckiej odpadła potrzeba przymusowego normowania kursu marki polskiej na obszarze b. dzielnicy pruskiej. Zarządzenia dotychczas pod tym względem obowiązujące zostaną w najbliższych dniach zniesione i niebawem nie będą czynione żadne przeszkody dla dopływu marek niemieckich na rynek b. Królestwa Kongresowego.

Obniżanie się marki niemieckiej. Nadchodzą wiadomości ze wszystkich większych miast niemieckich a to na korzyść marki polskiej. W Berlinie płacono ostatnio za 100 marek niemieckich 130 m. marek polskich. (PAT)

Handel walutowy w Berlinie. Notowano 28 ma amerykańskie dolary 85, noty b 700, funty szterlingi 320, noty francuskie 675, marki polskie 55 czechosłowackie noty 80—82 korony austryackie stare 34, stemplowane korony austryackie 30, noty rumuńskie 130.

Zdeprecyowania pieniądza papierowego »Daily Telegraph« podaje, że funt angielski stracił 15 proc., frank 48 proc., liry 58 proc., korony austryackie 99 proc. Ogólny dług wojenny światowy wynosi 48 miliardów funtów angielskich. Powiększenie obiegu pieniędzy papierowych wynosi we Francyi 375 proc. w Anglii 244 proc. w Stanach Zjednoczonych 171 we Włoszech 485 w Niemczech 675, w Austryi 3700 procent.

Nową fabrykę chemikalii z kapitałem akcyjnym 10 milionów marek zakłada się w Poznaniu, celem zwalczania konkurencyi niemieckiej.

Fabrykę papieru zakładali kapitaliści w Gdańsku. Będzie ona miała zaopatrzyć w papier Poznańskie i Kongresówkę. W fabryce tej wyrabiana będzie również tektura. Węgiel otrzyma fabryka już w najbliższych dniach z Ameryki, poczem nastąpi uruchomienie fabryki.

Nowa fabryka nici w Łodzi. Angielscy i francuscy kapitaliści uzyskali koncesyę na założenie w Łodzi fabryki nici, w której na życzenie rządu angażowany będzie również kapitał polski. Fabryka ta ma usunąć potrzebę wywozu nici z Niemiec.

Eksport zabawek. Lwowskie fabryki zabawek otrzymały z Ameryki zamówienie na pół miliona dolarów. (65 milionów marek). Również Holandya interessje się naszem zabawkarstwem i czyni w Polsce znaczne zamówienia.

Bank bałkański. L. WIEDEŃ (Telef.). Prowadzone od dłuższego czasu w Paryżu rokowania między austryackimi a obcymi posiadaczami akcyi »Banc Balcanique« doprowadziły do tego rezultatu, że we Wiedniu, Budapeszcie i Paryżu mieć będzie jednakowej wspólne zastępstwo.

GIEŁDA KRAKOWSKA z dnia 28 bm.

Waluty:	Glos.	żądano	tranzakcye	
Ruble carskie po 100 rb.	—·—	—·—	—·—	—·—
Ruble carskie po 500 rb.	232 —	242 —	237,—	238.—
„ dumskie	75,—	85,—	—,—	—,—
Korony czeskie	—·—	—·—	—·—	—·—
Czek Praga	—,—	—,—	—,—	—,—
Marki niemieckie	—,—	—,—	—,—	—,—
Wypłata Berlin	—·—	—·—	—·—	277—

Na giełdzie wiedeńskiej panował jak donosi nasz (L) koresp. wiedeński słaby ruch i zaznaczała się wstrzemięźliwość. Nastrój był spokojny. Państwowe koleje żelazne notowały 1615 do 1630 (wczoraj 1606) Lombardy 805 (825), Anglobank 1220 (1180).

AMSTERDAM, PAT. Kursa dewiz z dnia 28 bm. Londyn 9 16 (9 07), Berlin 2 97 1/2 (2.35), Paryż 19 65 (19.35) Wiedeń 0.90 (0.75) Włochy 17.50 (17.75)

Redaktor naczelny i odpow. Dr Wilhelm Berkelhammer — Drukiem M. Deutschera w Krakowie, Bożego Ciała 10 — Tel. 1566.